

Nr 363.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till Hemsö kommun för vissa kommunen åvilande skatte-restitutioner; given Stockholms slott den 19 oktober 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 oktober 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför.

Sedan förre disponenten Seth Kempe, fru Eva Kempe, direktören Carl Kempe, filosofie doktorn Erik Kempe och jägmästaren Mauritz Carlgren i särskilda till Kungl. Maj:t ställda skrifter, under åberopande av § 3 mom. I tredje stycket mantalsskrivningsförordningen (den s. k. lex de Geer) hemställt, att de jämte familjer finge mantalsskrivas i Hemsö socken av Väster-norrlands län, har Kungl. Maj:t genom beslut denna dag funnit ansökningarna författningsenligt icke kunna bifallas.

Den 12 april 1945 har kammarrätten, i anledning av anförda besvär avseende mantalsskrivningen av berörda personer för åren 1943 och 1944, meddelat utslag av innebörd, att de för nämnda år skola vara mantalsskrivna i Stockholm.

Ifrågavarande personer ha under ett flertal år varit mantalsskrivna i Hemsö socken, Seth Kempe och Eva Kempe alltsedan år 1881 respektive år 1883. Jämväl för åren 1943—1945 ha de blivit mantalsskrivna därstädes, men skola nu på grund av nämnda utslag och beslut från och med år 1943 i stället mantalsskrivas i Stockholm. För Hemsö kommun är denna omständighet ägnad att medföra allvarliga ekonomiska olägenheter, för vilka jag ber att i korthet få redogöra.

Hemsö socken, som tillhör de mindre Norrlandskommunerna, har en areal av 5 450 hektar och ett invånarantal av omkring 400. Befolkningen utgöres till huvudsaklig del av jordbrukare och fiskare. Någon industri i egentlig mening finnes icke inom socknen. Av socknens totala areal äges omkring hälften av de tidigare i kommunen mantalsskrivna medlemmarna av familjerna Kempe och Carlgren. Kommunen har intagit en särställning bland Norrlandskommunerna i skattehänseende, något som närmare framgår av de uppgifter jag nu går att anföra och som avse antalet skattekrönor och utdebiteringar under åren 1935—1945.

År	Totala antalet skattekrönor	Skattekrönor belöpande å familjerna Kempe och Carlgren	Skattekrönor belöpande å övriga Hemsöbor	Utdebitering i krönor	Beräknad utdebitering exklusive familjerna Kempe och Carlgren
1935	11 949	10 953	966	2·89	46·18
1936	11 896	10 779	1 117	3·57	50·64
1937	12 558	11 504	1 054	3·88	53·78
1938	13 055	11 893	1 225	3·61	51·25
1939	19 377	17 771	1 606	2·42	29·18
1940	12 403	10 710	1 693	2·42	17·72
1941	12 669	10 499	2 170	2·75	16·04
1942	12 749	10 262	2 487	3·79	18·32
1943	13 644	9 813	3 831	4·98	17·73
1944	15 287	11 429	3 858	4·10	16·24
1945	13 395	8 848	4 547	—	(14·80)

De anförda uppgifterna, som tillhandahållits genom kommunens försorg, ge vid handen att kommunens skattekraft väsentligen härrört från familjerna Kempes och Carlgrens inkomster. Visserligen har antalet skattekrönor för övriga sockenbor stigit i betydande mån under krigsåren, men denna stegring torde i stor utsträckning vara att hänföra till krigstidens beredskap och förväntas icke bli bestående. Vid sådant förhållande föreligger risk för att utdebiteringarna i framtiden komma att bli avsevärda. Den kommande utdebiteringen, som bygger på inkomsttaxeringarna år 1945, lär enligt preliminära beräkningar av kommunen röra sig omkring 15 krönor, därvid hänsyn icke tagits till det antal skattekrönor som belöper å familjerna Kempe och Carlgren, vilka dock jämväl år 1945 taxerats inom kommunen.

Till denna försämring av kommunens ekonomi kommer dessutom förpliktelse för kommunen att till berörda familjer restituera ansenliga skattebe-

lopp, som kommunen av dem uppburit under åren 1944 och 1945. Dessa ha enligt av kommunen lämnade uppgifter utgjort för år 1944 48 870 kronor 55 öre och för år 1945 46 859 kronor 97 öre. Häri torde emellertid ingå vissa smärre belopp, avseende fastighetsskatt för nämnda år.

Kommunen har i en till Kungl. Maj:t ställd skrift framhållit, att ifrågavarande skatterestitutioner skulle för kommunen medföra oöverstigliga svårigheter. Kommunen hade i runt tal 63 000 kronor i tillgångar och inga skulder. I det angivna beloppet inginge emellertid fastigheter och inventarier till ett värde av omkring 33 000 kronor. Övriga medel hade fonderats för särskilda ändamål, däribland anskaffande av ny kyrkorgel, ommålning av kyrkan samt andra smärre planerade företag. För skattebeloppens återbetalning syntes därför enligt kommunens mening erfordras en upplåning långt utöver kommunens ekonomiska bärkraft, och det syntes kommunen omöjligt att inom rimlig tid med återstående skatteunderlag finansiera amorteringen av en dylik upplåning.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Hemsö kommun ställes inför betydande ekonomiska svårigheter genom den avsevärda minskning i skatteunderlaget, som blir en följd av att medlemmarna av familjerna Kempe och Carlgren ej längre skola mantalsskrivas inom socknen. Svårigheterna skärpas ytterligare genom de ansenliga skatterestitutioner kommunen har att utgiva. Att härtill skaffa medel genom utdebitering torde visserligen vara möjligt, men utdebiteringen för ändamålet måste i så fall fördelas på en följd av år. Detta förutsätter en upplåning av ett i förhållande till kommunens storlek betydande belopp. Härvid är att märka, att mot den ökning av kommunens skattetunga, som förräntningen och amorteringen av ett dylikt lån måste medföra, säkerligen skulle svara ett lika stort tillskott av skatteutjämningsmedel. Det synes vid sådant förhållande i och för sig ändamålsenligare, att kommunen i stället på en gång beredes ersättning av statsmedel för vad den förpliktas utgiva i skatterestitutioner, jämte ränta. De i detta undantagsfall föreliggande förhållandena göra det enligt min mening motiverat att denna extraordinära väg väljes. Ersättningen torde lämpligen böra utgå från anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner. Ett genomförande av en sådan anordning förutsätter riksdagens bemyndigande. Jag förordar, att dylikt bemyndigande inhämtas.

Vad beträffar de för framtiden bestående ekonomiska svårigheterna till följd av skatteunderlagets minskning, får jag framhålla följande. Redan den utdebitering, på vilken de under år 1946 utgående kommunalutskylderna skola grundas, torde i själva verket innebära en flerdubbling av den utdebitering, som förekommit under senaste decenniet. Därjämte kan det emotses att utdebiteringen framdeles måste ytterligare ökas, sedan den väsentligen av krigsberedskapen föranledda ökningen av kommunmedlemmarnas inkomster bortfallit. Möjlighet föreligger dock för Kungl. Maj:t att med anlitande av skatteutjämningsmedel bereda kommunen lättnad i dess skattetunga. De behovenheter i detta hänseende Kungl. Maj:t enligt nu gällande bestämmelser

äger göra det också möjligt att så anpassa skatteutjämningsbidragen till kommunen, att övergången till högre skatter äger rum successive och därigenom göres mjukare än vad som skulle bli fallet vid omedelbar tillämpning av de vid tilldelning av sådana bidrag i allmänhet följda reglerna. Med hänsyn till de här föreliggande särskilda förhållandena anser jag, att en sådan successiv övergång bör ske.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att från anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner bereda Hemsö kommun ersättning för vad kommunen visar sig hava restituerat, jämte ränta, av de kommunalutskylder, som erlagts av familjerna Kempe och Carlgren i anledning av deras taxering åren 1943 och 1944.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Westerlind.
